ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της κοινής αγοράς, όπως η αγορά αυτή προβλέπεται και οργανώνεται από τη Συνθήκη.

2. Παρά το γεγονός ότι, κατά το παρόν στάδιο της εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου που διέπει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, στον εθνικό νομοθέτη εναπόκειται να καθορίζει τις προϋποθέσεις και τους τρόπους προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και μολονότι συνεπώς ο εθνικός νομοθέτης μπορεί να προβλέπει, σε περίπτωση μη εκμεταλλεύσεως ή μη επαρκούς εκμεταλλεύσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, την υποχρεωτική παραχώρηση άδειας εκμεταλλεύσεως, παραβαίνει τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης το κράτος μέλος που προβλέπει τη δυνατότητα παραχωρήσεως υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, όταν η εκμετάλλευση του διπλώματος βιομηχανικής ευρεσιτεχνίας ή ευρεσιτεχνίας νέας φυτικής ποικιλίας δεν γίνεται υπό μορφή παραγωγής επί του εθνικού εδάφους, αλλά υπό μορφή εισαγωγών από άλλα κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτό ο κάτοχος του διπλώματος ενθαρρύνεται να παράγει το προστατευόμενο προϊόν εντός του εδάφους του κράτους όπου χορηγήθηκε το δίπλωμα, αντί να εισάγει το προϊόν αυτό από άλλα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφύγει κάθε κίνδυνο απώλειας του αποκλειστικού δικαιώματός του, η οποία δεν θα μπορούσε να αντισταθμιστεί, κατά την άποψή του, από την εκ μέρους του δικαιούχου της άδειας καταβολή των δικαιωμάτων που προβλέπονται έναντι της παραχωρήσεως της άδειας εκμεταλλεύσεως. Η διάκριση αυτή, σκοπός της οποίας είναι να ευνοηθεί η εγχώρια παραγωγή, δεν δικαιολογείται ούτε από το άρθρο 36 της Συνθήκης ούτε από το άρθρο 5 της Συμβάσεως των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ
στην υπόθεση C-235/89 *

I — Το πλαίσιο της διαφοράς, η διαδικασία πριν από την άσκηση της προσφυγής και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

A — *Το πλαίσιο της διαφοράς*

1. *Οι διατάξεις των Συνθηκών*

Η διαφορά εντάσσεται στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 30, 36 και 222 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2. *Η Σύμβαση των Παρισίων περί προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της 20ής Μαρτίου 1883, που αναθεωρήθηκε στις Βρυξέλλες στις 14 Δεκεμβρίου 1900, στην Ουάσιγκτον στις 2 Ιουνίου 1911, στη Χάγη στις 6 Νοεμβρίου 1925, στο Λονδίνο στις 2 Ιουνίου 1934, στη Λισαβόνα στις 31 Οκτωβρίου 1958 και στη Στοκχόλμη στις 14 Ιουλίου 1967 (Recueil des traités des Nations unies, τόμος 828, παράγραφος 11851, σ. 306)*

Το άρθρο 5, στοιχείο Α, της συμβάσεως αυτής (στο εξής: Συμβάσεως των Παρισίων) ορίζει τα εξής:

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

« 1) Η παρά του διπλωματούχου εισαγωγή εις την χώραν, παρ' ής παρεχωρήθη το δίπλωμα, αντικειμένων παραχθέντων έν τινι των χωρών της ενώσεως δεν επιφέρει την έκπτωσιν.

2) Εκάστη χώρα της ενώσεως έχει το δικαίωμα να λαμβάνη νομοθετικά μέτρα προβλέποντα την υποχρεωτικήν παραχώρησιν αδείας εκμεταλλεύσεως προς πρόληψιν καταχρήσεων δυναμένων να λάβωσι χώραν εν τη ασκήσει του αποκλειστικού δικαιώματος εκ του απονεμηθέντος διπλώματος, ως επί παραδείγματι λόγω μη εκμεταλλεύσεως.

3) Η έκπτωσις του διπλώματος δεν δύναται να προβλέπηται ειμή δια την περίπτωσιν ένθα η παραχώρησις υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως δεν θα ήρκει διά την πρόληψιν των καταχρήσεων τούτων. Ουδεμία αγωγή εκπτώσεως ή ανακλήσεως ενός διπλώματος δύναται να εγερθή προ της εκπνοής δύο ετών από της παραχωρήσεως της πρώτης υποχρεωτικής αδείας εκμεταλλεύσεως.

4) Υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως δεν θα δύναται να ζητηθή διά παράλειψιν ή ανεπάρκειαν εκμεταλλεύσεως προ της παρόδου προθεσμίας τεσσάρων ετών υπολογιζομένης από της καταθέσεως της αιτήσεως του διπλώματος ή τριών ετών υπολογιζομένης από της απονομής του διπλώματος, εφαρμοζομένης της προθεσμίας, ήτις εκπνέει βραδύτερον. Απορρίπτεται εάν ο διπλωματούχος δικαιολογή την αδράνειάν του προβάλλων ευλόγους αιτίας. Μία τοιαύτη υποχρεωτική άδεια δεν θα είναι αποκλειστική και δεν θα δύναται να μεταβιβασθή, ούτε υπό την μορφήν παραχωρήσεως υποαδείας, ειμή μετά του τμήματος της επιχειρήσεως ή του εμπορικού καταστήματος του εκμεταλλευομένου την άδειαν ταύτην.

(...) »

3. *Οι συμβάσεις για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας*

α) Στις 15 Δεκεμβρίου 1975 υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο σύμβαση για το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για την κοινή αγορά (σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας) (GU 1976, L 17, σ. 19).

Η σύμβαση αυτή αποτελεί « ειδική συμφωνία« κατά την έννοια του άρθρου 142, παράγραφος 1, της συμβάσεως για τη χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υπογράφηκε στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973.

Η σύμβαση αυτή, υπό την αρχική της μορφή (στο εξής: πρώτη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας), δεν άρχισε ποτέ να ισχύει διότι δεν κυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη.

β) Στις 15 Δεκεμβρίου 1989 υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο συμφωνία για τα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας (ΕΕ 1989, L 401, σ. 1).

Το άρθρο 1, παράγραφος 4, της συμφωνίας αυτής ορίζει τα εξής:

« Αμέσως μόλις τεθεί σε ισχύ, η παρούσα συμφωνία θα αντικαταστήσει τη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, όπως αυτή υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 15 Δεκεμβρίου 1975. »

Στη συμφωνία αυτή προσαρτάται το τροποποιημένο κείμενο της συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (στο εξής: δεύτερη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας).

Η συμφωνία αυτή βρίσκεται στο στάδιο της κυρώσεως.

γ) Όσον αφορά το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το άρθρο 46 της πρώτης συμβάσεως και το άρθρο 45 της δεύτερης συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ορίζουν στην πρώτη παράγραφο τα εξής:

« Οι διατάξεις της νομοθεσίας ενός συμβαλλόμενου κράτους που προβλέπουν τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης για εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εφαρμόζονται και στα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η ισχύς και το αποτέλεσμα των υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης που χορηγούνται για κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας περιορίζονται στο έδαφος του οικείου κράτους (...) »

Το άρθρο 47 της πρώτης συμβάσεως και το άρθρο 46 της δεύτερης συμβάσεως διευκρινίζουν, εντούτοις, τα εξής:

« Υποχρεωτικές άδειες εκμετάλλευσης δεν μπορούν να χορηγούνται για κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας λόγω ελλείψεως ή ανεπάρκειας της εκμετάλλευσης, εάν το προϊόν που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και που κατασκευάζεται σε ένα συμβαλλόμενο κράτος τίθεται στο εμπόριο στο έδαφος ενός άλλου συμβαλλόμενου κράτους, για το οποίο έχουν ζητηθεί τέτοιες άδειες εκμετάλλευσης σε επαρκή αριθμό για την ικανοποίηση των αναγκών στο έδαφος του κράτους αυτού. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται στις υποχρεωτικές άδειες εκμετάλλευσης που χορηγούνται προς το δημόσιο συμφέρον. »

δ) Οι συμβάσεις αυτές περιέχουν επίσης διατάξεις σχετικές με τα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Το άρθρο 82 της πρώτης συμβάσεως και το άρθρο 77 της δεύτερης συμβάσεως προβλέπουν έτσι ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 47 της πρώτης συμβάσεως και του άρθρου 46 της δεύτερης συμβάσεως εφαρμόζονται « για την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης λόγω μη εκμετάλλευσης ή ανεπαρκούς εκμετάλλευσης εθνικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας ».

ε) Εντούτοις το άρθρο 89 της πρώτης συμβάσεως επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατυπώσουν επιφυλάξεις υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

« 1. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί, κατά την υπογραφή ή την κατάθεση των κυρωτικών εγγράφων, να δηλώσει ότι επιφυλάσσεται του δικαιώματος να ορίσει ότι τα άρθρα 47 και 82 δεν έχουν εφαρμογή, στο έδαφός του, ούτε στα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ούτε στα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται για το κράτος αυτό ούτε στα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγεί το ίδιο.

2. Οι βάσει της παραγράφου 1 επιφυλάξεις των συμβαλλομένων κρατών παράγουν αποτελέσματα το πολύ επί δέκα έτη από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμβάσεως. Ωστόσο, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση ενός συμβαλλομένου κράτους, μπορεί να παρατείνει το διάστημα αυτό κατά μία πενταετία το ανώτερο για ένα συμβαλλόμενο

κράτος που έχει διατυπώσει τέτοια επιφύλαξη. Η πλειοψηφία αυτή είναι εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 86, παράγραφος 5, στοιχείο β.

3. Οι επιφυλάξεις που διατυπώνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 παύουν να παράγουν αποτελέσματα όταν τεθούν σε εφαρμογή οι κοινοί κανόνες για τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης ενός κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

(...) »

Το άρθρο 83 της δεύτερης συμβάσεως είναι, κατ' ουσίαν, όμοιο, εφόσον ορίζει ότι:

« 1. Κάθε υπογράφον κράτος μπορεί, κατά την υπογραφή ή την κατάθεση των πράξεων επικύρωσης, να δηλώσει ότι επιφυλάσσεται του δικαιώματος να προβλέψει ότι τα άρθρα 46 και 77 δεν εφαρμόζονται, στο έδαφός του, ούτε στα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ούτε στα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται για το κράτος αυτό ούτε στα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγεί.

2. Οι βάσει της παραγράφου 1 επιφυλάξεις των υπογραφόντων κρατών παράγουν αποτελέσματα, το αργότερο, μέχρι το τέλος του δέκατου έτους από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας για τα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση ενός υπογράφοντος κράτους, μπορεί να παρατείνει το διάστημα αυτό κατά μία πενταετία το ανώτερο για ένα υπογράφον κράτος που έχει διατυπώσει τέτοια επιφύλαξη. Η πλειοψηφία αυτή είναι εκείνη που προβλέπεται στην παράγραφο 2, δεύτερη περίπτωση, του άρθρου 148 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

3. Οι επιφυλάξεις που διατυπώνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 παύουν να παράγουν αποτελέσματα όταν τεθούν σε εφαρμογή οι κοινοί κανόνες για την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης ενός κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

(...) »

στ) Τέλος, το άρθρο 93 της πρώτης συμβάσεως και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της συμφωνίας του Λουξεμβούργου της 15ης Δεκεμβρίου 1989 προβλέπουν ότι καμία διάταξη της συμβάσεως ή της συμφωνίας δεν μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

4. *Οι επίμαχες εθνικές διατάξεις*

α) Στην Ιταλία τα διπλώματα βιομηχανικής ευρεσιτεχνίας διέπονται από τα άρθρα 2584 έως 2591 του Codice civile (ιταλικού Αστικού Κώδικα), τα οποία παραπέμπουν σε ειδικά κείμενα.

Μεταξύ των ειδικών κειμένων που διέπουν τον τομέα αυτό,πρέπει να επισημανθεί το βασιλικό διάταγμα υπ' αριθ. 1127, της 29ης Ιουνίου 1939 [GURI (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ιταλικής Δημοκρατίας), αριθ. φύλλου 189, της 14.8.1939].

Κατά το άρθρο 52 του διατάγματος αυτού,

« η εκμετάλλευση της βιομηχανικής εφευρέσεως που αποτελεί το αντικείμενο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας πρέπει να πραγματοποιείται στην εθνική επικράτεια κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται κάθε αισθητή δυσαναλογία σε σχέση με τις ανάγκες της χώρας ».

Το άρθρο 53 του διατάγματος αυτού διευκρινίζει τα εξής:

« η εισαγωγή ή η πώληση εντός της εθνικής επικράτειας αντικειμένων που κατασκευάστηκαν στην αλλοδαπή δεν αποτελεί εκμετάλλευση της εφευρέσεως ».

Οι διατάξεις του άρθρου 54 του διατάγματος, που προέβλεπαν την έκπτωση από το δικαίωμα επί του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εφόσον δεν υπάρχει εκμετάλλευση του διπλώματος αυτού, τροποποιήθηκαν με το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968 (GURI, αριθ. φύλλου 193, της 31.7.1968), ώστε να ληφθούν υπόψη, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του τροποποιητικού διατάγματος, οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5, στοιχείο Α, σημεία 3 και 4, της συμβάσεως των Παρισίων.

Το διάταγμα υπ' αριθ. 1127, της 29ης Ιουνίου 1939, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει στα άρθρα 54, 54α και 54β τα εξής:

« *54.* Αν, μετά την πάροδο τριών ετών από την ημερομηνία χορηγήσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τεσσάρων ετών από την ημερομηνία καταθέσεως της αιτήσεως, εφόσον η δεύτερη προθεσμία εκπνέει μετά την πρώτη, ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή ο δικαιοδόχος του δεν έχουν, είτε άμεσα είτε με την παραχώρηση μιας ή περισσοτέρων αδειών εκμεταλλεύσεως, εκμεταλλευτεί εντός της εθνικής επικράτειας την εφεύρεση που προστατεύεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή την έχουν εκμεταλλευτεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προκύπτει αισθητή δυσαναλογία σε σχέση με τις ανάγκες της χώρας, μπορεί να χορηγηθεί υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως για τη μη αποκλειστική χρησιμοποίηση της εφευρέσεως αυτής σε κάθε ενδιαφερόμενο που υποβάλλει αίτηση.

Η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο μπορεί επίσης να χορηγηθεί:

1) Όταν η εκμετάλλευση της εφευρέσεως έχει, επί τρία άλλα έτη, ανασταλεί ή περιοριστεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε να προκύπτει αισθητή δυσαναλογία σε σχέση με τις ανάγκες της χώρας·

2) (...)

Όποιος ζητεί τη χορήγηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια πρέπει να αποδείξει ότι προηγουμένως απευθύνθηκε στο δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και δεν μπόρεσε να λάβει από αυτόν συμβατική άδεια εκμεταλλεύσεως υπό δίκαιους όρους.

(...)

54 α. Η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως δεν χορηγείται, αν η έλλειψη εκμεταλλεύσεως ή η ανεπαρκής εκμετάλλευση οφείλεται σε λόγους ανεξάρτητους της βουλήσεως του δικαιούχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή του δικαιοδόχου του. Στους λόγους αυτούς δεν περιλαμβάνεται η έλλειψη οικονομικών μέσων ή, όταν το ίδιο το προϊόν κυκλοφορεί στο εξωτερικό, η έλλειψη ζητήσεως στην εσωτερική αγορά του προϊόντος που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή παρασκευάζεται με τη μέθοδο που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως παρέχεται μόνον έναντι καταβολής, εκ μέρους του κατόχου της, των ανάλογων δικαιωμάτων στον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή στους δικαιοδόχους του (...)

54 β. Η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας δεν απαλλάσσει τον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τον δικαιοδόχο του από την υποχρέωση εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως. Η έκπτωση από το δικαίωμα επί του διπλώματος ευρεσιτεχνίας επέρχεται, όταν δεν

υπήρξε εκμετάλλευση της εφευρέσεως επί δύο έτη μετά τη χορήγηση της πρώτης υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως ή όταν η εκμετάλλευση ήταν τέτοια, ώστε προέκυψε έντονη δυσαναλογία σε σχέση με τις ανάγκες της χώρας. »

β) Οι προαναφερθείσες διατάξεις εφαρμόζονται στα δικαιώματα παραγωγής νέων φυτικών ποικιλιών υπό τους όρους που προβλέπονται στο διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975 (GURI, αριθ. φύλλου 109, της 26.4.1976), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 14ης Οκτωβρίου 1985.

Κατά το άρθρο 14 του διατάγματος αυτού,

« οι κανόνες του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968, όπως έχουν τροποποιηθεί, εφαρμόζονται, στο μέτρο που συμβιβάζονται με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος, στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την παραγωγή νέων φυτικών ποικιλιών. Υπάρχει έλλειψη, αναστολή ή μείωση της εκμεταλλεύσεως που προβλέπεται στο άρθρο 1 του προαναφερθέντος διατάγματος, όταν ο δικαιούχος του διπλώματος ή ο δικαιοδόχος του δεν θέτουν στη διάθεση των καταναλωτών, είτε άμεσα είτε παραχωρώντας μία ή περισσότερες άδειες εκμεταλλεύσεως εντός της εθνικής επικράτειας, το υλικό για τη διάδοση ή τον πολλαπλασιασμό της φυτικής ποικιλίας που καλύπτεται από το δίπλωμα σε βαθμό ανάλογο προς τις ανάγκες της εθνικής οικονομίας. »

Β — *Η διαδικασία πριν από την άσκηση της προσφυγής*

1) Η Επιτροπή, με έγγραφο της 21ης Οκτωβρίου 1987, επισήμανε στις ιταλικές αρχές ότι ορισμένες εθνικές διατάξεις σχετικά με την έλλειψη εκμεταλλεύσεως των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των δικαιωμάτων παραγωγής νέων φυτικών ποικιλιών δεν συμβιβάζονται με το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Στο έγγραφο αυτό αναφέρεται, πρώτον, το προαναφερθέν άρθρο 14 του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975. Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι διατάξεις του άρθρου αυτού είναι επιζήμιες για τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Ενθαρρύνουν τον δικαιούχο του διπλώματος, ο οποίος επιθυμεί να διατηρήσει το αποκλειστικό του δικαίωμα, να πραγματοποιεί την παραγωγή του στην Ιταλία αντί να ικανοποιεί τη ζήτηση στην ιταλική αγορά εισάγοντας τη φυτική ποικιλία που αποτελεί το αντικείμενο του διπλώματος από άλλα κράτη μέλη. Οι διατάξεις αυτές αποτελούν παράνομο μέσο για την προσέλκυση επενδύσεων στην Ιταλία και στερούν από τον δικαιούχο του διπλώματος τη δυνατότητα να επιλέξει ελεύθερα, όπως απαιτεί η ενότητα της κοινής αγοράς, τις καταλληλότερες μεθόδους για την εκμετάλλευση του διπλώματός του. Η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως, μολονότι δεν απαγορεύει την εισαγωγή του προϊόντος από τον δικαιούχο του διπλώματος, επιφέρει αναπόφευκτα τη μείωση των πωλήσεων του εισαγομένου προϊόντος.

Για τους ίδιους λόγους η Επιτροπη αμφισβητεί, δεύτερον, ότι συμβιβάζονται με το άρθρο 30 της Συνθήκης τα άρθρα του βασιλικού διατάγματος υπ' αριθ. 1127, της 29ης Ιουνίου 1939, περί υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως.

Η Επιτροπή επιχειρεί επίσης να αποδείξει ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση λόγων που αφορούν τον ανταγωνισμό στην ιταλική αγορά, την προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας καθώς και επιχειρημάτων που αντλούνται από την ερμηνεία της συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, προκειμένου να δικαιολογηθούν αυτές οι εθνικές διατάξεις.

2) Στην απάντησή της της 10ης Δεκεμβρίου 1987, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ιταλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες διαβίβασε στην Επιτροπή ένα σημείωμα του Υπουργείου Γεωργίας και Δασών, με ημερομηνία 4 Δεκεμβρίου 1987, και ένα σημείωμα του Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας (της Κεντρικής Υπηρεσίας Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας), με ημερομηνία 2 Δεκεμβρίου 1987.

Το σημείωμα του Υπουργείου Γεωργίας και Δασών αφορά αποκλειστικά το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975. Σύμφωνα με το σημείωμα αυτό, οι διατάξεις του διατάγματος αυτού δεν είναι ασυμβίβαστες προς το κοινοτικό δίκαιο, εφόσον δεν αποσκοπούν στο να εμποδίσουν την εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αλλά να επιτρέψουν τη συγκεκριμένη χρησιμοποίησή του από τους ημεδαπούς επιχειρηματίες, όταν ο δικαιούχος δεν το εκμεταλλεύεται. Εξάλλου, οι διατάξεις αυτές, ανάλογες προς τις διατάξεις των νομοθεσιών άλλων κρατών μελών, δεν έχουν εφαρμοστεί από τότε που άρχισαν να ισχύουν.

Οι παρατηρήσεις που περιέχονται στο σημείωμα του Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας αφορούν ειδικότερα τα ακόλουθα σημεία:

— Το πρόβλημα δεν αφορά μόνον την Ιταλία, αλλά όλα τα κράτη μέλη των οποίων η νομοθεσία περιέχει παρόμοιες διατάξεις, οι οποίες εξάλλου είναι σύμφωνες προς ό,τι προβλέπουν σχετικά οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5 της Συμβάσεως των Παρισίων.

— Οι εθνικές διατάξεις των οποίων αμφισβητείται η νομιμότητα ουδόλως απαγορεύουν τις εισαγωγές.

— Οι διατάξεις αυτές έχουν ως μόνη συνέπεια το μετριασμό της αποκλειστικότητας της εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και, επομένως, του « απόλυτου χαρακτήρα της μονοπωλιακής προστασίας που συνεπάγεται η κατοχή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ». Ευνοούν έτσι τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Λαμβανομένης υπόψη της υποχρεώσεως καταβολής των προσηκόντων δικαιωμάτων στον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ο δικαιούχος της άδειας εκμεταλλεύσεως εξακολουθεί να έχει συμφέρον μόνο στην περίπτωση που ο εισαγωγέας πωλεί σε « υπερτιμημένη μονοπωλιακή τιμή ».

— Το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν αφορά, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 36 περί εξαιρέσεων και τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ανάλωση του δικαιώματος του δικαιούχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, τα εθνικά μέτρα για τον περιορισμό της προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Θα ήταν παράδοξη η επίκληση του κοινοτικού δικαίου για την επέκταση της προστασίας αυτής.

— Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι εφαρμόζεται το άρθρο 30 της Συνθήκης, θα πρέπει να είναι δυνατή η επίκληση του άρθρου 36 για τη δικαιολόγηση αυτών των εθνικών διατάξεων. Μολονότι είναι δύσκολο να μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο η προϋπόθεση ότι τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι απαραίτητα, πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι τα μέτρα αυτά δεν δημιουργούν διακρίσεις, διότι δεν μπορούν να καθοριστούν τα υποκείμενα, μεταξύ των οποίων θα μπορούσε ενδεχομένως να δημιουργηθεί διάκριση. Τα μέτρα αυτά δεν αποτελούν, εξάλλου, συγκαλυμμένο περιορισμό των εισαγωγών, διότι δικαιολογούνται από την ανάγκη εξασφαλίσεως ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων του δικαιούχου του διπλώματος αφενός και των δικαιωμάτων του κοινωνικού συνόλου αφετέρου.

— Υπάρχει συγκεκριμένη σχέση μεταξύ του εδάφους εντός του οποίου το δίπλωμα

παρέχει προστασία και της πραγματοποιήσεως της βιομηχανικής εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως εντός του εδάφους αυτού.

— Η πρώτη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας καθιέρωσε την αρχή της υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως λόγω μη εκμεταλλεύσεως ή ανεπαρκούς εκμεταλλεύσεως. Εξάλλου, το άρθρο 89 της συμβάσεως αυτής επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατυπώσουν επιφύλαξη σχετικά με την εφαρμογή των προαναφερθέντων άρθρων 47 και 82 στο έδαφός τους.

3) Η Επιτροπή εξέδωσε στις 10 Νοεμβρίου 1989 αιτιολογημένη γνώμη, κατά το πρώτο εδάφιο του άρθρου 169 της Συνθήκης.

Στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη επαναλαμβάνεται η επιχειρηματολογία που περιέχεται στο έγγραφο της 21ης Οκτωβρίου 1987 και αναφέρονται ειδικότερα οι αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 1982, 249/81, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Συλλογή 1982, σ. 4005), και της 3ης Μαρτίου 1988, 434/85, Allen and Hanburys (Συλλογή 1988, σ. 1245).

Με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη η Επιτροπή επιχειρεί επίσης να ανασκευάσει τα επιχειρήματα που προβάλλει η Ιταλική Δημοκρατία:

— Δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα που στηρίζεται στο ότι ανάλογες διατάξεις υπάρχουν στις νομοθεσίες άλλων κρατών μελών. Το άρθρο 5 της Συμβάσεως των Παρισίων δεν δικαιολογεί τις επίμαχες διατάξεις και δεν είναι δυνατή, εν πάση περιπτώσει, η επίκλησή του στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών.

— Η διάκριση κατά της οποίας βάλλει η Επιτροπή οφείλεται στο ότι η εκμετάλλευση του διπλώματος υπό τη μορφή εισαγωγών από άλλα κράτη μέλη αντιμετωπίζεται δυσμενέστερα από ό,τι η εκμετάλλευση του διπλώματος υπό τη μορφή παραγωγής εντός της εθνικής επικράτειας.

— Το άρθρο 36 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται όταν οι επίμαχες εθνικές διατάξεις δεν αποσκοπούν στην προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

— Το άρθρο 89 της πρώτης συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 93 της ίδιας συμβάσεως, σύμφωνα με το οποίο δεν μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων της συμβάσεως αυτής για να εμποδιστεί η εφαρμογή διατάξεως της Συνθήκης.

— Το γεγονός ότι οι διατάξεις για την παραγωγή νέων φυτικών ποικιλιών δεν έχουν εφαρμοστεί δεν μεταβάλλει τη θέση της Επιτροπής, εφόσον η ύπαρξη και μόνο των διατάξεων αυτών επηρεάζει τη συμπεριφορά των δικαιούχων των διπλωμάτων.

4) Η Ιταλική Δημοκρατία επισύναψε στην απάντηση που απέστειλε στις 31 Μαΐου 1989 σημείωμα του Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας (της Κεντρικής Υπηρεσίας Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας), με ημερομηνία 15 Μαΐου 1989.

Το σημείωμα επαναλαμβάνει την προηγούμενη επιχειρηματολογία των ιταλικών αρχών, προσθέτοντας τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

— Το περιεχόμενο της νομοθεσίας των άλλων κρατών μελών δεν στερείται, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, σημασίας. Πράγματι, η Ιταλία υφίσταται δυσμενή διάκριση, διότι, αν αναγνωριστεί η ύπαρξη παραβάσεως, οι εξαγωγείς των άλλων κρατών μελών θα βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τους Ιταλούς εξαγωγείς.

— Το άρθρο 5 της Συμβάσεως των Παρισίων καθιερώνει μια διαβάθμιση κυρώσεων και επιτρέπει στον εθνικό νομοθέτη να τιμωρεί, με τη χορήγηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως, την καταχρηστική άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος στο έδαφος του κράτους που χορήγησε το δίπλωμα. Η εισαγωγή όμως του προϊόντος που καλύπτεται από το δίπλωμα δεν αποτελεί πραγματική εκμετάλλευση του διπλώματος αυτού και επομένως δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της χώρας που χορήγησε το δίπλωμα.

— Υπό τις συνθήκες αυτές δεν δικαιολογείται η άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως. Σκόπιμη θα ήταν μόνο η ανάληψη πρωτοβουλίας για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών.

— Αν γινόταν δεκτή η επιχειρηματολογία της Επιτροπής, ο δικαιούχος του διπλώματος θα είχε τη δυνατότητα να το εκμεταλλεύεται υπό όρους που θα αποτελούσαν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

— Στην πραγματικότητα, οι επίμαχες εθνικές διατάξεις εξασφαλίζουν την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθόσον αποφεύγεται η έκπτωση από το δικαίωμα επί του διπλώματος, ενώ παράλληλα καθίσταται δυνατή, χωρίς απαγόρευση των εισαγωγών, η εκμετάλλευση του διπλώματος σύμφωνη με τα συμφέροντα του καταναλωτή, τους όρους του ανταγωνισμού και τις ανάγκες της χώρας.

— Η επιχειρηματολογία της Επιτροπής σχετικά με την πρώτη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας οδηγεί σε εσφαλμένα και παράλογα αποτελέσματα, διότι καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 89 της συμβάσεως αυτής είναι αντίθετες προς τη Συνθήκη.

— Ωθώντας τους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας να παραχωρούν εκούσια άδειες εκμεταλλεύσεως, οι επίμαχες διατάξεις συμβάλλουν στην εξασθένιση των « μονοπωλιακών δικαιωμάτων » που απορρέουν από την κατοχή των διπλωμάτων και ευνοούν τον ανταγωνισμό και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Γ — *Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

Δεδομένου ότι η αιτιολογημένη γνώμη δεν έφερε αποτελέσματα, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή για να αναγνωριστεί η παράβαση. Η προσφυγή αυτή πρωτοκολλήθηκε στο Δικαστήριο στις 27 Ιουλίου 1989.

Το Δικαστήριο επέτρεψε στο Βασίλειο της Ισπανίας, με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Πορτογαλική Δημοκρατία, με Διατάξεις της 17ης Ιανουαρίου 1990, να παρέμβουν υπέρ της καθής.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων, κάλεσε δε την Ιταλική Δημοκρατία να απαντήσει σε μία ερώτηση.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναγνωρίσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, προβλέποντας την υποχρεωτική παραχώρηση αδειών εκμεταλλεύσεως στην περίπτωση που ο δικαιούχος διπλώματος βιομηχανικής ευρεσιτεχνίας ή ευρεσιτεχνίας νέας φυτικής ποικιλίας δεν εκμεταλλεύεται το δίπλωμα με την πραγματοποίηση παραγωγής επί του ιταλικού εδάφους, παραβαίνει τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ,

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

Η *Ιταλική Δημοκρατία* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας*, το *Ηνωμένο Βασίλειο* και η *Πορτογαλική Δημοκρατία*, παρεμβαίνοντες, ζητούν από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν οι παρεμβαίνοντες.

III — Συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών και επιχειρημάτων των διαδίκων

Επί των διατάξεων των Συνθηκών

Α — Με τα επιχειρήματά της *η Επιτροπή* επιχειρεί να αποδείξει, πρώτον, ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης (1) και, δεύτερον, ότι δεν υπάρχουν νομικά ή πραγματικά στοιχεία που να δικαιολογούν αυτές τις εθνικές διατάξεις (2).

1) Ο δικαιούχος του διπλώματος έχει, βάσει των επίμαχων εθνικών διατάξεων, την υποχρέωση να εκμεταλλεύεται το δίπλωμα παράγοντας τα προϊόντα του εντός της εθνικής επικράτειας. Η ανεπαρκής παραγωγή εντός της επικράτειας αυτής, εκ μέρους του δικαιούχου του διπλώματος, έστω και αν αντισταθμίζεται από εισαγωγές, δίνει στους τρίτους τη δυνατότητα να λάβουν υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως.

Η χορήγηση τέτοιας άδειας είναι δυσμενής για τον δικαιούχο του διπλώματος, έστω και αν ο δικαιούχος της άδειας καταβάλλει τα ανάλογα δικαιώματα, διότι στερεί από τον δικαιούχο του διπλώματος την « εξουσία να αποφασίζει ελεύθερα για τους όρους υπό τους οποίους διαθέτει στο εμπόριο το προϊόν του » (απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, 19/84, Pharmon, Συλλογή 1985, σ. 2281, σκέψη 25).

Ο σκοπός που επιδιώκεται με αυτές τις εθνικές διατάξεις δεν είναι η εξασφάλιση του επαρ-

κούς εφοδιασμού της αγοράς αλλά, όπως αναγνώρισαν οι ιταλικές αρχές (σημείωμα του Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας, με ημερομηνία 2 Δεκεμβρίου 1987), η προσέλκυση στο εθνικό έδαφος παραγωγικών επενδύσεων και η δημιουργία θέσεων εργασίας.

Για να επιτύχουν τον σκοπό αυτό, οι εθνικές διατάξεις προβαίνουν σε διάκριση μεταξύ της παραγωγής επί του εθνικού εδάφους και των εισαγωγών. Αν η εκμετάλλευση του διπλώματος έχει τη μορφή παραγωγής εντός του εθνικού εδάφους, η νομική προστασία της εφευρέσεως είναι πλήρης. Αντίθετα, αν η εθνική αγορά εφοδιάζεται με εισαγωγές, η νομική προστασία της εφευρέσεως είναι περιορισμένη, διότι η αποκλειστικότητα αντικαθίσταται από την καταβολή των ανάλογων δικαιωμάτων έναντι της υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως. Ο δικαιούχος του διπλώματος έχει επομένως κίνητρο για να παράγει στην Ιταλία αντί να εισάγει από άλλα κράτη μέλη.

Οι διατάξεις αυτές αποτελούν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Πράγματι, η έννοια των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος δεν περιορίζεται μόνο στην πλήρη απαγόρευση της εισαγωγής, αλλά περιλαμβάνει και μέτρα καθαρά ηθικής παροτρύνσεως, όπως, για παράδειγμα, μια εκστρατεία για την προώθηση των πωλήσεων των εγχώριων προϊόντων (απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1982, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, όπ. π.).

Στην προκειμένη περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη των νομικών συνεπειών της μη πραγματοποιήσεως παραγωγής εντός του εθνικού εδάφους, οι εθνικές διατάξεις υπερβαίνουν κατά πολύ την απλή ηθική παρότρυνση και αποτελούν επομένως, κατά μείζονα λόγο, μέτρα που εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 30 της Συνθήκης.

Επιχειρώντας να αποδείξει την ορθότητα των απόψεών της, η Επιτροπή επισημαίνει το γεγονός ότι η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως που προβλέπουν οι επίμαχες διατάξεις παρέχεται αποκλειστικά για την παραγωγή εντός του εθνικού εδάφους. Η άδεια αυτή δημιουργεί καθεαυτή διακρίσεις και αποτελεί παράβαση των διατάξεων του άρθρου 30 (απόφαση της 3ης Μαρτίου 1988, Allen and Hanburys, όπ. π.).

2) Η επιχειρηματολογία της Επιτροπής για την απόδειξη της ελλείψεως πραγματικών και νομικών στοιχείων που να δικαιολογούν τις επίμαχες εθνικές διατάξεις αφορά τα ακόλουθα σημεία:

α) Όσον αφορά τον χαρακτήρα των επίμαχων διατάξεων ως διατάξεων που δημιουργούν διακρίσεις και την αρχή της «κοινοτικής αναλώσεως» που συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου

Η αρχή της κοινοτικής αναλώσεως του δικαιώματος του δικαιούχου του διπλώματος δεν αφορά τη διάκριση μεταξύ του δικαιούχου του διπλώματος και του δικαιούχου της άδειας εκμεταλλεύσεως. Αποσκοπεί περισσότερο στην αποφυγή του ενδεχομένου να επιφέρει η πρώτη θέση σε κυκλοφορία στο έδαφος του κράτους μέλους εισαγωγής διαφορετικές έννομες συνέπειες από την πρώτη θέση σε κυκλοφορία στο κράτος μέλος εξαγωγής. Αντικαθιστά έτσι την αρχή της «εθνικής αναλώσεως», που επιτρέπει την παρακώλυση της εισαγωγής του προϊόντος χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η πρώτη πώληση που πραγματοποιείται σε άλλο κράτος μέλος.

Τυπικά η δυσμενής διάκριση που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής είναι, κατ' ουσία, ακριβώς ίδια με αυτή την οποία απαγορεύει η αρχή της κοινοτικής αναλώσεως. Η διάκριση αυτή απορρέει από τις διαφορετικές έννομες συνέπειες που έχουν, αφενός, η

εισαγωγή προϊόντων που καλύπτονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας από άλλο κράτος μέλος και, αφετέρου, η παραγωγή του ίδιου προϊόντος στο έδαφος του κράτους μέλους το οποίο χορήγησε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Το άρθρο 30 αποσκοπεί δηλαδή στο να ευνοήσει, με την κατάργηση των περιορισμών στις εισαγωγές, τον διεθνή ανταγωνισμό.

Το άρθρο 30 δεν απαιτεί να ευνοείται η εκμετάλλευση του διπλώματος υπό τη μορφή εισαγωγών έναντι της εκμεταλλεύσεως υπό τη μορφή παραγωγής επί του εθνικού εδάφους. Το άρθρο αυτό απαιτεί μόνο να μην υπάρχει καμία διάκριση μεταξύ αυτών των δύο μορφών εκμεταλλεύσεως του διπλώματος.

Είναι αλήθεια ότι μέχρι τώρα το άρθρο 30 έχει εφαρμοστεί για να περιοριστούν και όχι να επεκταθούν τα αποκλειστικά δικαιώματα, πρέπει όμως να γίνει δεκτό ότι το άρθρο αυτό απαγορεύει κάθε εθνική διάταξη που περιορίζει τα δικαιώματα αυτά υπό συνθήκες που δημιουργούν διακρίσεις και μπορούν να επηρεάσουν τις εισαγωγές.

β) Όσον αφορά την ύπαρξη συγκαλυμμένων περιορισμών στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών

Ούτε μπορεί άλλωστε να υποστηριχθεί ότι ο νόμος που θα επέτρεπε στον δικαιούχο του διπλώματος να τροφοδοτεί την αγορά με εισαγωγές θα επέτρεπε την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι δεν αναφέρθηκε στην έννοια των συγκαλυμμένων περιορισμών του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών ούτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής ούτε και με την προσφυγή της. Η επιχειρηματολογία με την οποία η Ιταλική Κυβέρνηση προσπαθεί να αποδείξει την έλλειψη τέτοιων συγκαλυμμένων περιορισμών δεν έχει, επομένως, αντικείμενο.

Θα ήταν, πρώτον, παράδοξο να γίνει δεκτή μια ερμηνεία της Συνθήκης, και συγκεκριμένα του άρθρου 86, που θα ήταν αντίθετη προς το άνοιγμα των συνόρων και θα ευνοούσε την πραγματοποίηση παραγωγής χωριστά σε κάθε κράτος μέλος.

γ) Όσον αφορά τις συνέπειες των επίμαχων διατάξεων επί του ελεύθερου ανταγωνισμού

Δεύτερον, δεν είναι αρκετό να είναι κανείς δικαιούχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας για να κατέχει δεσπόζουσα θέση (απόφαση της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon, Racc. 1971, σ. 487, σκέψη 16). Εξάλλου, ακόμη και αν ο δικαιούχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας κατέχει δεσπόζουσα θέση, η τιμή που επιβάλλει δεν είναι αναγκαστικά καταχρηστική.

Απαντώντας στο επιχείρημα ότι οι επίμαχες διατάξεις ευνοούν τον ανταγωνισμό περιορίζοντας την « μονοπωλιακή προστασία » που ενυπάρχει στο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης είναι διάταξη που απαγορεύει τους περιορισμούς στις εισαγωγές και όχι διάταξη που αποσκοπεί στην προστασία του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων του ίδιου κράτους μέλους.

Τρίτον, ο περιορισμός της παραγωγής ενυπάρχει στην έννοια της αποκλειστικότητας, η οποία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί χωρίς να αμφισβητηθεί η ίδια η νομιμότητα της προστασίας της εφευρέσεως από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

δ) Όσον αφορά τις παρεκκλίσεις που προβλέπει το άρθρο 36 της Συνθήκης

Το μη αμφισβητούμενο από την Επιτροπή γεγονός ότι στην πραγματικότητα οι επίμαχες διατάξεις εφαρμόζονται σπάνια δεν έχει σημασία για την επίλυση της διαφοράς.

Όπως εξάλλου είχαν αρχικά αναγνωρίσει και οι ιταλικές αρχές κατά τη διαδικασία που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής, είναι δύσκολο να γίνει δεκτό ότι σκοπός των επίμαχων εθνικών διατάξεων είναι η προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 36 της Συνθήκης, αφού ο σκοπός τους είναι ακριβώς η εξασθένισή της.

Και μόνη η ύπαρξη των διατάξεων αυτών μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των δυνάμει ή των ήδη δικαιούχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Για να εμπίπτουν οι διατάξεις αυτές στο άρθρο 36 της Συνθήκης, θα έπρεπε, όπως υποστήριξε μεταγενέστερα η Ιταλική Κυβέρνηση, να θεωρηθεί ότι τα μέτρα για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αφενός των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον δικαιούχο του διπλώματος και αφετέρου του δημοσίου συμφέροντος αποσκοπούν στην προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

Όπως αποδεικνύει η καταγγελία που υπέβαλε στην Επιτροπή μια γαλλική επιχείρηση και βάσει της οποίας κινήθηκε η διαδικασία που κατέληξε στην άσκηση της παρούσας προσφυγής, και μόνη η απειλή υποχρεωτικής παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως μπορεί να αποτρέψει μια επιχείρηση από την κατάθεση αιτήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Η απειλή αυτή μπορεί επίσης να παροτρύνει τους δικαιούχους διπλωμάτων να παραχωρούν « εκουσίως » άδειες εκμεταλλεύσεως, υπό συνθήκες που δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη στο συμφέρον τους.

Εντούτοις, ακόμη και στο πλαίσιο αυτό, οι εθνικές διατάξεις δεν δικαιολογούνται. Πράγματι, το δημόσιο συμφέρον δεν απαιτεί να ευνοείται η παραγωγή επί του εθνικού εδάφους σε σχέση με τις εισαγωγές. Οι διατάξεις αυτές είναι, κατά συνέπεια, δυσανάλογες, λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκομένου σκοπού. Εξάλλου, καθόσον ο προστατευτισμός αυτός στον οποίο αποσκοπούν είναι εκ διαμέτρου αντίθετος προς τους σκοπούς της Συνθήκης, η διάκριση που προκύπτει από το γεγονός αυτό είναι αυθαίρετη κατά την έννοια του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 36 της Συνθήκης.

Β — Η *Ιταλική Δημοκρατία* και τα *τρία παρεμβαίνοντα κράτη μέλη* προβάλλουν τα ακόλουθα μέσα άμυνας:

1) Οι όροι υπό τους οποίους μπορεί να καθιερωθεί, στον τομέα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, σύστημα υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη.

ε) Όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής των επίμαχων εθνικών διατάξεων

Κατά την άποψη της *Ιταλικής Κυβερνήσεως*, κάθε κράτος μέλος μπορεί να καθορίζει ελεύθερα τον βαθμό προστασίας που παρέχει στη βιομηχανική ιδιοκτησία. Κατά συνέπεια, δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι το κοινοτικό δίκαιο απαιτεί να τίθενται στην ίδια μοίρα οι δύο μορφές εκμεταλλεύσεως του διπλώματος, δηλαδή η πραγματοποίηση εισα-

γωγών και η πραγματοποίηση παραγωγής εντός του εδάφους του κράτους μέλους που χορήγησε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* ομολογεί ότι η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως αποτελεί, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, δυσμενές στοιχείο για τον δικαιούχο του διπλώματος.

Θεωρεί εντούτοις ότι η χορήγηση τέτοιας άδειας εκμεταλλεύσεως δεν είναι αντίθετη προς την κοινοτική έννομη τάξη (απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, Pharmon, όπ. π.).

Τόσο από τις διατάξεις του άρθρου 222 της Συνθήκης όσο και από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 1974, 15/74, Centrafarm, Racc. 1974, σ. 1147) προκύπτει ότι η ρύθμιση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Μόνον η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορεί να επηρεαστεί από τις απαγορεύσεις της Συνθήκης.

Συγκεκριμένα, εναπόκειται στην εθνική έννομη τάξη να καθορίσει τον βαθμό νομικής προστασίας της εφευρέσεως. Έτσι, στον εθνικό νομοθέτη εναπόκειται, παραδείγματος χάρη, να καθορίσει, μέχρις ότου υπάρξει εναρμόνιση, τη διάρκεια της προστασίας του δικαιούχου του διπλώματος κατά την εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και την προθεσμία μετά την εκπνοή της οποίας το δικαίωμα θεωρείται ότι αποσβέστηκε ή θεωρείται ότι επήλθε έκπτωση από το δικαίωμα.

Το *Ηνωμένο Βασίλειο* ισχυρίζεται, πρώτον, στηριζόμενο στο άρθρο 222 της Συνθήκης, ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης στερείται αποτελέσματος όσον αφορά τις εθνικές διατάξεις περί υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως (α) και, δεύτερον, ότι, έστω και αν υποτεθεί ότι εφαρμόζεται το άρθρο 30, το άρθρο 36 της Συνθήκης μπορεί να θεμελιώσει τη νομιμότητα τέτοιων εθνικών διατάξεων (β).

α) Οι διατάξεις περί των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως αποτελούν κανόνες που αφορούν την κατοχή τίτλου ιδιοκτησίας. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 30 δεν έχει αποτελέσματα όσον αφορά τις διατάξεις αυτές (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Roemer στην υπόθεση 24/67, Parke Davis, απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1968, Racc. 1968, σ. 81, βλ. ειδικότερα σ. 118· απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 1974, Centrafarm, όπ. π., σκέψη 7· απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop, Συλλογή 1982, σ. 2853· απόφαση της 30ής Ιουνίου 1988, 35/87, Thetford, Συλλογή 1988, σ. 3585· απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola, Συλλογή 1989, σ. 79).

Οι κανόνες αυτοί καθορίζονται κατά βάση αναλόγως αυτού που το κράτος μέλος θεωρεί ως σύμφωνο προς το γενικό συμφέρον (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mancini στην υπόθεση Pharmon, απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, όπ. π., βλ. ειδικότερα Συλλογή 1985, σ. 2289· προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση EMI Electrola, απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, όπ. π., βλ. ειδικότερα Συλλογή 1989, σ. 88).

Δεδομένου ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αφορά συγκεκριμένη επικράτεια, είναι σύμφωνο προς το άρθρο 222 της Συνθήκης να προβλέπεται η υποχρέωση του δικαιούχου του διπλώματος να το εκμεταλλεύεται υπό τη μορφή πραγματοποιήσεως παραγωγής εντός της επικράτειας αυτής και, σε περίπτωση μη εκπληρώσεως της υποχρεώσεως αυτής, να προβλέπεται η παραχώρηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως σε πρόσωπο που επιθυμεί να εκμεταλλευθεί το δίπλωμα εντός της επικράτειας αυτής. Οι υποχρεώσεις αυτές, καθώς και η υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων για τη διατήρηση της ισχύος του διπλώματος, δεν μπορούν να διαχωριστούν από το ίδιο το δικαίωμα.

β) Κατά το άρθρο 36 της Συνθήκης, οι διατάξεις των άρθρων 30 έως 34 δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς των εισαγωγών που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η χορήγηση προστασίας δυνάμει διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και ο καθορισμός της εκτάσεως των παρεχομένων δικαιωμάτων αποτελεί αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη (αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, Keurkoop, όπ. π., και της 5ης Οκτωβρίου 1988, 53/87, CICRA κ.λπ., Συλλογή 1988, σ. 6039).

Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας Capotorti με τις προτάσεις του επί της υποθέσεως 102/77, Centrafarm (απόφαση της 23ης Μαΐου 1978, Racc. 1978, σ. 1139), η παρεμβολή εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων οφείλεται στην ίδια τη φύση των δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, τα οποία χαρακτηρίζονται από αποκλειστικότητα και αφορούν συγκεκριμένη επικράτεια. Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης αποσκοπούν στο να συμβιβάσουν τις αντιφατικές αυτές ανάγκες. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την αρχή της αναλώσεως των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας εκφράζει τη μέριμνα του Δικαστηρίου να επιτύχει ένα συμβιβασμό μεταξύ των θεμελιωδών διατάξεων του άρθρου 30 και της διατηρήσεως των εμποδίων που είναι συμφυή προς τα εθνικά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Έτσι, και μάλιστα χωρίς να επιτρέπεται να ληφθεί υπόψη εν προκειμένω η προαναφερθείσα απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1982, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, πρέπει να επισημανθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο:

— αναγνωρίζει και προστατεύει τα κριτήρια για την προστασία των προτύπων (απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, Keurkoop, όπ. π.,) και για την παροχή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στα διάφορα κράτη μέλη (απόφαση της 30ής Ιουνίου 1988, Thetford, όπ. π.),

— δέχεται τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών όσον αφορά τη διάρκεια της προστασίας που παρέχουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, EMI Electrola, όπ. π.),

— προβλέπει την ανάλωση του δικαιώματος του δικαιούχου του διπλώματος μόνο στην περίπτωση που τα αγαθά έχουν διατεθεί στο εμπόριο στο αρχικό κράτος μέλος με τη ρητή συναίνεση του δικαιούχου του διπλώματος (απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, Pharmon, όπ. π.),

— δεν δέχεται την ανάλωση δικαιώματος που δεν αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία του αρχικού κράτους μέλους (απόφαση της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers κ.λπ., Συλλογή 1988, σ. 2605).

Η άποψη που υποστήριξε η Επιτροπή εμπνέεται από την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1981, 55/80 και 57/80, Membran (Συλλογή 1981, σ. 147), στη σκέψη 14 της οποίας αντιπαρατίθεται στην αρχή της εδαφικότητας της νομοθεσίας περί δικαιωμάτων του δημιουργού ο βασικός σκοπός της Συνθήκης, που συνίσταται στη συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μία ενιαία αγορά.

Εντούτοις το Δικαστήριο δεν υιοθέτησε πάλι τη λύση αυτή, παρά τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, στην προαναφερθείσα υπόθεση της 17ης Μαΐου 1988, Warner Brothers κ.λπ.

Στην απόφαση εκείνη το Δικαστήριο δέχθηκε ότι τα ειδικά δικαιώματα που αναγνωρίζει

στους δημιουργούς ο εθνικός νομοθέτης σχετικά με την εκμίσθωση βιντεοκασετών μπορούν, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, να αποτελούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει να είναι δυνατή η επίκληση του άρθρου 36 της Συνθήκης για να δικαιολογηθούν οι επίμαχες διατάξεις, που εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλους τους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Η *Πορτογαλική Δημοκρατία* υπενθυμίζει τη διάκριση στην οποία προβαίνει η νομολογία του Δικαστηρίου μεταξύ, αφενός, της ασκήσεως των δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, που υπόκειται στους κανόνες της Συνθήκης, και, αφετέρου, της υποστάσεως των δικαιωμάτων αυτών, που διέπεται αποκλειστικά από τις εθνικές νομοθεσίες, σύμφωνα με το άρθρο 222 της Συνθήκης. Η διάκριση αυτή ισχύει για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (προαναφερθείσες αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1968, Parke Davis, και της 30ής Ιουνίου 1988, Thetford).

Το παρεμβαίνον κράτος αναφέρει ειδικότερα την προαναφερθείσα απόφαση της 3ης Μαρτίου 1988, Allen and Hanburys, από την οποία προκύπτει ότι τα όρια που θέτει το κοινοτικό δίκαιο στην άσκηση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας καθορίζονται σε κάθε κράτος μέλος ανάλογα με την εθνική ρύθμιση των δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

2) Οι επίμαχες εθνικές διατάξεις δεν επηρεάζουν τις εισαγωγές και δεν δημιουργούν διάκριση μεταξύ των εισαγομένων προϊόντων και των προϊόντων που παράγονται επί του εθνικού εδάφους.

Η *Ιταλική Δημοκρατία* υποστηρίζει ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις δεν εμποδίζουν καθόλου τον δικαιούχο διπλώματος ευρεσιτεχνίας να εισάγει το προϊόν που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στην Ιταλία. Περιορίζουν μόνο, σεβόμενες το πνεύμα του άρθρου 36 της Συνθήκης, την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας σε περίπτωση μη εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως εντός του ιταλικού εδάφους.

Πράγματι, το προϊόν που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μπορεί να κατασκευάζεται εκτός του εθνικού εδάφους από τον δικαιούχο του διπλώματος ή τον δικαιοδόχο του και, κατά συνέπεια, να εισάγεται χωρίς κανένα περιορισμό.

Ελλείψει εκμεταλλεύσεως εντός του εθνικού εδάφους, ο δικαιούχος του διπλώματος δεν χάνει την ιταλική αγορά, η οποία παραμένει ανοικτή για τις εισαγωγές του, αλλά την αποκλειστικότητα στην αγορά αυτή, λόγω του ανταγωνισμού των προϊόντων που κατασκευάζονται βάσει της υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως.

Οι διατάξεις αυτές δεν αποτελούν συγκαλυμμένο περιορισμό των εισαγωγών, αφού αυτό θα προϋπέθετε ότι ο πραγματικός σκοπός τους έγκειται σε προστατευτισμό ή στη δημιουργία εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της κοινής αγοράς. Ο διατάξεις αυτές δικαιολογούνται δηλαδή από λόγους επαρκούς προστασίας των εφευρέσεων. Η υποχρέωση εκμεταλλεύσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας εντός του εθνικού εδάφους αποτελεί καθοριστικό στοιχείο σε μία νομοθεσία που οργανώνει την προστασία αυτή. Η νομοθεσία αυτή πρέπει να χαρακτηρίζεται από μια ισόρροπη σχέση μεταξύ της αμοιβής του εφευρέτη και των ωφελημάτων που το κοινωνικό σύνολο δικαιούται να αναμένει από την εφεύρεση. Οι επίμαχες διατάξεις καθιερώνουν ένα αντιστάθμισμα στην αποκλειστικότητα της εκμεταλλεύσεως, χωρίς το οποίο η αποκλειστι-

κότητα αυτή θα αποτελούσε υπερβολικό όφελος του εφευρέτη εις βάρος του συνόλου.

Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να εξασφαλίζει στους παραγωγούς άλλου κράτους μέλους καλύτερες ή ίδιες συνθήκες αγοράς. Αν ο δικαιούχος του διπλώματος δεν θέλει να εκμεταλλευτεί το δίπλωμα εντός του ιταλικού εδάφους, πρέπει αναγκαστικά να υποστεί τις συνέπειες της επιλογής του και να δεχθεί τον ανταγωνισμό του προϊόντος που κατασκευάζεται από τον δικαιούχο της άδειας εκμεταλλεύσεως.

Τα παρεμβαίνοντα *κράτη μέλη* επαναλαμβάνουν, στο σημείο αυτό, την επιχειρηματολογία της καθής και το *Ηνωμένο Βασίλειο* υπογραμμίζει ιδιαίτερα το παράλογο της συμπεριφοράς της επιχειρήσεως, η καταγγελία της οποίας αποτέλεσε την αφετηρία της παρούσας διαδικασίας για την αναγνώριση της παραβάσεως. Παραιτούμενη από κάθε μορφή έννομης προστασίας, η επιχείρηση αυτή παραιτήθηκε, πράγματι, από ένα αποκλειστικό δικαίωμα, χωρίς όμως να μπορεί να αξιώσει την καταβολή καμιάς αντιπαροχής.

3) Με την επιχειρηματολογία της η Επιτροπή δεν επιδιώκει την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Κατά την άποψη της *Ιταλικής Δημοκρατίας* και του *Βασιλείου της Ισπανίας*, η άποψη της Επιτροπής δεν αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην ενδοκοινοτική αγορά, αλλά στην εξασφάλιση της διατηρήσεως συγκεκριμένης προστασίας του δικαιώματος του δικαιούχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Η Επιτροπή δεν απέδειξε με ποιον τρόπο η μεγαλύτερη προστασία που παρέχεται από τον εθνικό νόμο στον δικαιούχο διπλώματος που δεν εκμεταλλεύεται την εφεύρεσή του εντός του εθνικού εδάφους ευνοεί την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* υποστηρίζει εξάλλου ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι ένα από τα μέσα που εντείνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών στην ενδοκοινοτική αγορά. Οι δε επίμαχες εθνικές διατάξεις ευνοούν τον ανταγωνισμό αυτό μεταξύ των εισαγομένων προϊόντων και των προϊόντων που κατασκευάζονται από τον δικαιούχο της άδειας εκμεταλλεύσεως εντός του εθνικού εδάφους. Ο ανταγωνισμός αυτός δεν μπορεί παρά να αποβεί προς όφελος των καταναλωτών, η προστασία των οποίων αποτελεί μία από τις επιτακτικές ανάγκες που μπορούν να δικαιολογήσουν τους περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, η λεγόμενη απόφαση « Cassis de Dijon », 120/78, Rewe Zentral, Racc. 1979, σ. 649).

4) Η αμφισβήτηση της Επιτροπής είναι κατ' ουσία θεωρητική.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* υποστηρίζει ότι το σύστημα των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως έχει περιπέσει σε αχρησία από τα μέσα του αιώνα και ότι οι επίμαχες διατάξεις δεν έχουν πρακτικές συνέπειες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Επιπλέον, από καθαρά οικονομική άποψη, οι τρίτοι έχουν συμφέρον για την εκμετάλλευση διπλώματος ευρεσιτεχνίας βάσει υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως μόνον όταν πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις:

— όταν η ζήτηση στην εθνική αγορά είναι σημαντική, πράγμα που προϋποθέτει ότι οι εισαγωγές δεν επαρκούν για τον εφοδιασμό της εθνικής αγοράς·

— όταν η εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή προϊόντος που, παρά τα δικαιώματα

που καταβάλλει ο δικαιούχος της άδειας εκμεταλλεύσεως, είναι πιο ανταγωνιστικό από το εισαγόμενο προϊόν.

Το *Ηνωμένο Βασίλειο* υπογραμμίζει επίσης ότι πολύ λίγες υποχρεωτικές άδειες χορηγούνται για τον λόγο ότι ο δικαιούχος του διπλώματος περιορίζεται να εισάγει το προϊόν χωρίς να το παράγει εντός του εθνικού εδάφους.

Επί των συμβάσεων περί βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Α — Όσον αφορά τη Σύμβαση των Παρισίων

Κατά την άποψη της *Επιτροπής*, οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5 της Συμβάσεως, που επιτρέπουν στα συμβαλλόμενα μέρη να προβλέπουν την υποχρεωτική παραχώρηση αδειών εκμεταλλεύσεως προς πρόληψη των καταχρήσεων που μπορούν να προκύψουν από την αποκλειστικότητα, δεν μπορούν να ερμηνευθούν ως εξομοιούσες την ικανοποίηση της ζητήσεως στην εθνική αγορά δια των εισαγωγών με έλλειψη εκμεταλλεύσεως του διπλώματος που δικαιολογεί την παραχώρηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως.

Εν πάση περιπτώσει, όποια και αν είναι η ερμηνεία που δίνεται στη σύμβαση αυτή, η Σύμβαση δεν υπερισχύει των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ. Δυνάμει του άρθρου 234 της Συνθήκης αυτής, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται προγενέστερες συμβάσεις που έχουν συνάψει με τρίτες χώρες για να αποφύγουν τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλει η Συνθήκη στις αμοιβαίες σχέσεις τους (απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 286/86, Deserbais, Συλλογή 1988, σ. 4907).

Η *Ιταλική Δημοκρατία* υποστηρίζει ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις είναι σύμφωνες με τη Σύμβαση των Παρισίων.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* επισημαίνει ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5 της Συμβάσεως αυτής έπαυσαν να τιμωρούν την έλλειψη βιομηχανικής εκμεταλλεύσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας με έκπτωση από το δικαίωμα και περιορίζουν την κύρωση στην υποχρεωτική παραχώρηση αδειών εκμεταλλεύσεως.

Β — Όσον αφορά τις συμβάσεις για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

Κατά την άποψη της *Επιτροπής*, αντίθετα απ' ό,τι υποστηρίζουν οι ιταλικές αρχές με το σημείωμα του Υπουργείου Βιομηχανίας της 2ας Δεκεμβρίου 1987, οι διατάξεις της πρώτης συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν προβλέπουν υποχρέωση εκμεταλλεύσεως του κοινοτικού διπλώματος, αλλ' απλώς επιτρέπουν στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την εθνική ρύθμιση περί υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, επιβάλλοντας όμως παράλληλα την ίση μεταχείριση αφενός των εισαγωγών από τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη και αφετέρου της παραγωγής εντός του εθνικού εδάφους.

Δεν είναι, κατά συνέπεια, δυνατό να υποστηριχθεί ότι η σύμβαση συσχετίζει το έδαφος στο οποίο εκτείνεται η προστασία με την πραγματοποίηση της βιομηχανικής εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως εντός του ίδιου αυτού εδάφους. Το άρθρο 82, που επεκτείνει την εφαρμογή του άρθρου 47 επί των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως εθνικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, καθιερώνει αρχή που είναι εκ διαμέτρου αντίθετη προς τον συσχετισμό αυτό.

Αν γίνει δεκτή η άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 89, που

επιτρέπει στα συμβαλλόμενα κράτη τη διατύπωση επιφυλάξεων επί του άρθρου 82. Η λύση αυτή δεν είναι παράλογη. Το άρθρο 93 της συμβάσεως, που καθιερώνει την αρχή ότι η Συνθήκη ΕΟΚ υπερέχει της συμβάσεως, αποδεικνύει ότι τα κράτη που υπέγραψαν τη σύμβαση αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο αντιθέσεως διατάξεως της συμβάσεως αυτής προς τη Συνθήκη.

Κατά την άποψη της *Ιταλικής Δημοκρατίας*, οι αρχές που ενέπνευσαν τις επίμαχες εθνικές διατάξεις είναι οι ίδιες που περιέχονται, προσωρινά, στην πρώτη σύμβαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Εν πάση περιπτώσει, είναι δύσκολο να υποστηριχθεί ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ορισμένες διατάξεις της συμβάσεως είναι ευθέως και ρητώς αντίθετες προς τη Συνθήκη.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* προβάλλει τα ακόλουθα επιχειρήματα, με τα οποία επιδιώκει να αποδείξει ότι, υπό τη σημερινή μορφή των συμβάσεων για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ο εθνικός νομοθέτης παραμένει αρμόδιος για τον καθορισμό των κανόνων που αφορούν την ύπαρξη των δικαιωμάτων που παρέχουν τα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας:

1) Η πρώτη σύμβαση δεν κυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη και επομένως δεν αποτελεί κανόνα ισχύοντα στην κοινοτική έννομη τάξη ή στις εθνικές έννομες τάξεις.

2) Το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως αυτής είναι το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και όχι τα εθνικά διπλώματα.

3) Τα κράτη μέλη μπορούν να εξακολουθήσουν να χορηγούν εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που να διέπονται από το εθνικό νομικό καθεστώς (βλ. σχετικά το άρθρο 6 της Συμβάσεως των Παρισίων).

4) Η σύμβαση δεν μπορεί να υπερβεί τα σημερινά όρια της Κοινότητας, στην οποία η εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς προβλέπεται μόνο για το τέλος του έτους 1992. Υπό την έννοια αυτή το άρθρο 46, παράγραφος 1, της συμβάσεως προβλέπει ότι οι υποχρεωτικές άδειες εκμεταλλεύσεως που χορηγούνται για τα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας περιορίζονται στο έδαφος του οικείου κράτους.

5) Στο πλαίσιο της δεύτερης συμβάσεως για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εκδόθηκε ψήφισμα που προβλέπει την κοινή ρύθμιση της παραχωρήσεως υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως. Μέχρις ότου θεσπιστεί η ρύθμιση αυτή, οι εθνικές αρχές εξακολουθούν να είναι αρμόδιες σχετικά.

6) Το άρθρο 89 της πρώτης συμβάσεως επιτρέπει στα κράτη μέλη τη διατύπωση επιφυλάξεων όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 47 επί των εθνικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η επιφύλαξη αυτή θα παράγει αποτελέσματα μέχρις ότου εκπνεύσει η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 89 ή θεσπιστεί η κοινή ρύθμιση της παραχωρήσεως των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως.

7) Το άρθρο 93 της πρώτης συμβάσεως θα μπορούσε να παραλειφθεί, δεδομένου ότι υπενθυμίζει μια προϋπάρχουσα υποχρέωση των κρατών μελών. Εξάλλου, είναι αντίθετο προς την αρχή της καλής πίστεως των κρατών μελών να προστίθεται ανίσχυρη διάταξη σε διεθνή σύμβαση.

Το *Ηνωμένο Βασίλειο* επισημαίνει ότι και η δεύτερη σύμβαση αναγνωρίζει στα κράτη μέλη, με το άρθρο 83, δικαίωμα επιφυλάξεων όμοιο με αυτό που αναγνώριζε το άρθρο 89 της πρώτης συμβάσεως. Ως προς το σημείο όμως αυτό δεν υπήρξε καμία παρέμβαση της Επιτροπής κατά τις διαπραγματεύσεις.

Ο σκοπός που επιδιώκει η Επιτροπή θα επιτευχθεί με τη θέση σε εφαρμογή των κοινών κανόνων για την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, που προβλέπονται συγκεκριμένα στο άρθρο 83 της δεύτερης συμβάσεως, και όχι με την αποσπασματική αμφισβήτηση της νομιμότητας των ρυθμίσεων των κρατών μελών κατ' εφαρμογή διαδικασιών για την αναγνώριση παραβάσεων βάσει του άρθρου 30. Δεν υπάρχει λόγος επείγοντος που να δικαιολογεί την κίνηση τέτοιων διαδικασιών.

Κατά την άποψη της *Πορτογαλικής Δημοκρατίας*, η πρώτη σύμβαση αναγνωρίζει στα κράτη μέλη την αρμοδιότητα να ρυθμίζουν το καθεστώς των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως.

Η Κοινότητα θα μπορέσει να επιτύχει τον σκοπό της, που είναι η προστασία του δικαιούχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας εντός της Κοινότητας, όποιος και αν είναι ο τόπος παραγωγής, μόνο με την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

Αυτός είναι ο σκοπός της συμβάσεως, η οποία, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, αποτελεί κατάλληλο μέσο εναρμονίσεως.

Πρέπει σχετικά να επισημανθεί ότι, μόλις τεθεί σε ισχύ η κοινή ρύθμιση της παραχωρήσεως υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, η επιφύλαξη που προβλέπεται στο άρθρο 89, παράγραφος 1, της πρώτης συμβάσεως θα παύσει να παράγει αποτελέσματα.

Τέλος, το ζήτημα ενδεχόμενου ασυμβιβάστου ορισμένων διατάξεων της συμβάσεως προς τη Συνθήκη δεν θα μπορέσει να εξεταστεί πριν τεθεί σε ισχύ η σύμβαση.

Επί των νομοθεσιών των λοιπών κρατών μελών

Η *Ιταλική Δημοκρατία* υποστηρίζει ότι υπάρχουν κανόνες παρόμοιοι με τις επίμαχες διατάξεις στη νομοθεσία οκτώ κρατών μελών και εκφράζει την έκπληξή της διότι ήταν το μόνο κράτος μέλος κατά του οποίου κινήθηκε αρχικώς διαδικασία για την αναγνώριση παραβάσεως, έστω και αν μεταγενέστερα, μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, κινήθηκαν διαδικασίες και κατά άλλων κρατών μελών.

Το *Βασίλειο της Ισπανίας* υπογραμμίζει επίσης ότι οι νομοθεσίες όλων σχεδόν των κρατών μελών εξακολουθούν να θεωρούν την υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως ως λύση του προβλήματος της μη εκμεταλλεύσεως ή της ανεπαρκούς εκμεταλλεύσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Το *Ηνωμένο Βασίλειο* υποστηρίζει ότι σε όλα τα κράτη μέλη, εκτός από τα κράτη Μπενελούξ, υπάρχουν διατάξεις παρόμοιες με τις επίμαχες διατάξεις.

Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η Ιταλική Δημοκρατία ήταν το πρώτο κράτος μέλος κατά του οποίου κινήθηκε η διαδικασία για την αναγνώριση παραβάσεως σχετικά με το καθεστώς των υποχρεωτικών αδειών εκμε-

ταλλεύσεως εξηγείται από το ότι κατά του κράτους αυτού υποβλήθηκε καταγγελία από μία επιχείρηση.

Η αναγνώριση της παραβάσεως εκ μέρους του Δικαστηρίου δεν πρόκειται να δημιουργήσει διακρίσεις εις βάρος της Ιταλικής Δημοκρατίας. Το άρθρο 30 αποτελεί άμεσα εφαρμοζόμενη διάταξη και η ερμηνεία που θα δώσει στο άρθρο αυτό το Δικαστήριο θα δεσμεύει και τα άλλα κράτη μέλη.

Η κατάσταση στα λοιπά κράτη μέλη είναι η ακόλουθη:

— Βέλγιο, Κάτω Χώρες: η νομοθεσία των κρατών αυτών αποκλείει την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως όταν ο εφοδιασμός της εθνικής αγοράς εξασφαλίζεται με εισαγωγές.

— Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας: οι διατάξεις περί παραχωρήσεως υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως για λόγους δημοσίου συμφέροντος δεν έχουν εφαρμοστεί ποτέ σε περίπτωση μη εκμεταλλεύσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας εντός του εθνικού εδάφους.

— Γαλλία: οι εθνικές διατάξεις που απαιτούν την εκμετάλλευση εντός του εθνικού εδάφους θα πρέπει να τροποποιηθούν· μέχρις ότου πραγματοποιηθεί η τροποποίηση αυτή, έχει επισημανθεί με εγκυκλίους το ασυμβίβαστο των διατάξεων αυτών προς το κοινοτικό δίκαιο.

— Ισπανία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο: κατά των κρατών αυτών έχουν κινηθεί ή πρόκειται να κινηθούν διαδικασίες λόγω παραβάσεως.

IV — Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου

A — Ερωτήσεις προς την Ιταλική Δημοκρατία

Πρώτη ερώτηση

Ζητείται από την Ιταλική Δημοκρατία:

— να προσκομίσει το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975, σχετικά με τα δικαιώματα παραγωγής νέων φυτικών ποικιλιών, όπως ίσχυε κατά την ημέρα λήξεως της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη της 10ης Νοεμβρίου 1989,

— να αναφέρει και να προσκομίσει το τροποποιητικό διάταγμα ή τα τροποποιητικά διατάγματα, εφόσον το κείμενο του διατάγματος αυτού που ίσχυε κατά την ανωτέρω ημερομηνία ήταν αποτέλεσμα τροποποιήσεων του αρχικού κειμένου.

Απάντηση

Η Ιταλική Δημοκρατία προσκόμισε το κείμενο του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975, όπως ίσχυε κατά την ημέρα λήξεως της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη. Η Ιταλική Δημοκρατία ανέφερε επίσης τις πράξεις με τις οποίες είχε τροποποιηθεί το αρχικό κείμενο του διατάγματος αυτού.

Δεύτερη ερώτηση

Κατά το άρθρο 14 του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης

Αυγούστου 1975: « οι κανόνες του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968, περί υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, εφαρμόζονται, στο μέτρο που συμβιβάζονται με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος, στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την παραγωγή νέων φυτικών ποικιλιών ».

Ζητείται από την Ιταλική Δημοκρατία να αναφέρει αν θεωρεί ότι οι διατάξεις του βασιλικού διατάγματος υπ' αριθ. 1127, της 29ης Ιουνίου 1939, όπως τροποποιήθηκε με το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968, οι οποίες αφορούν τις υποχρεωτικές άδειες εκμεταλλεύσεως και τις προϋποθέσεις παραχωρήσεως των αδειών αυτών, συμβιβάζονται με τις διατάξεις του διατάγματος υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975, και αν επομένως τα αντίστοιχα προς τις διατάξεις αυτές άρθρα εφαρμόζονται, βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων του διατάγματος της 12ης Αυγούστου 1975, στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την παραγωγή νέων φυτικών ποικιλιών.

Απάντηση

Κατά το άρθρο 14, πρώτο εδάφιο, του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 974, της 12ης Αυγούστου 1975, όπως έχει τροποποιηθεί, σε σχέση με τις υποχρεωτικές άδειες εφαρμόζονται οι διατάξεις του διατάγματος του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968, όπως έχουν τροποποιηθεί, στο μέτρο που συμβιβάζονται με τις διατάξεις του πρώτου αναφερθέντος διατάγματος. Η επιφύλαξη « στο μέτρο που συμβιβάζονται » αφορά ορισμένες τεχνικές πλευρές και όχι την ουσία του προβλήματος που τίθεται εν προκειμένω: κατά συνέπεια, οι διατάξεις του βασιλικού διατάγματος υπ' αριθ. 1127, της 29ης Ιουνίου 1939, όπως έχουν τροποποιηθεί με το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας υπ' αριθ. 849, της 26ης Φεβρουαρίου 1968, περί των υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως και των προϋποθέσεων της παραχωρήσεώς τους, εφαρμόζονται στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την παραγωγή νέων φυτικών ποικιλιών.

Β — Ερώτηση προς την Επιτροπή

Ερώτηση

Η Επιτροπή καλείται να αναφέρει επακριβώς το περιεχόμενο των διατάξεων των νομοθεσιών των κρατών μελών, πλην της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίες αφορούν τις περιπτώσεις στις οποίες χορηγούνται υποχρεωτικές άδειες εκμεταλλεύσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τις συνέπειες της μη εκμεταλλεύσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας εντός της οικείας επικράτειας.

Απάντηση

Οι νομοθεσίες των κρατών μελών πλην της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με τις υποχρεωτικές άδειες και τις συνέπειες της μη εκμεταλλεύσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας εντός της οικείας επικράτειας έχουν ως εξής:

Βέλγιο

Το άρθρο 31, παράγραφος 1, του βελγικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, της 28ης Μαρτίου 1984, ορίζει ότι υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως μπορεί να χορηγείται, όταν έχουν παρέλθει τέσσερα έτη από την ημέρα υποβολής της αιτήσεως χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τρία έτη από τη χορήγηση του διπλώματος, χωρίς να υπάρχει, προς εκμετάλλευση της εφευρέσεως, σημαντική και συνεχής παραγωγή στο Βέλγιο και χωρίς ο δικαιούχος του διπλώματος να δικαιολογεί την αδράνειά του με την προβολή βάσιμων λόγων.

Στη συνέχεια η διάταξη αυτή προβλέπει ρητά ότι δεν χορηγείται καμία υποχρεωτική άδεια λόγω μη εκμεταλλεύσεως ή μη επαρκούς εκμε-

ταλλεύσεως, εφόσον το προϊόν που καλύπτεται από το βελγικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας παράγεται σε κράτος που συναποτελεί με το Βέλγιο Οικονομική Ένωση ή Κοινότητα και διατίθεται στο εμπόριο εντός της βελγικής επικράτειας σε ποσότητες που επαρκούν για την κάλυψη των εγχώριων αναγκών.

Η Επιτροπή θεωρεί συνεπώς ότι οι βελγικές διατάξεις για τις υποχρεωτικές άδειες δεν αποτελούν κίνητρο για την πραγματοποίηση παραγωγής εντός του Βελγίου και όχι εντός άλλου κράτους μέλους.

Δανία

Το άρθρο 45 του δανικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (νόμος υπ' αριθ. 733, της 27ης Νοεμβρίου 1989) ορίζει ότι, αν μια εφεύρεση που προστατεύεται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν αποτελέσει αντικείμενο εύλογης εκμετάλλευσης στη Δανία επί τρία έτη από τη χορήγηση του διπλώματος ή τέσσερα έτη από την κατάθεση της αιτήσεως, οποιοσδήποτε επιθυμεί να την εκμεταλλευτεί στη Δανία μπορεί να αποκτήσει υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως, εκτός αν η παράλειψη εκμεταλλεύσεως δικαιολογείται από βάσιμους λόγους.

Η παράγραφος 2 του ίδιου αυτού άρθρου ορίζει ότι ο Υπουργός Βιομηχανίας μπορεί να ορίζει με απόφαση, υπό την επιφύλαξη της αμοιβαιότητας, ότι η εκμετάλλευση της εφευρέσεως σε άλλη χώρα εξομοιώνεται με την εκμετάλλευση στη Δανία.

Το άρθρο 48 του ίδιου αυτού νόμου προβλέπει ότι οποιοσδήποτε εκμεταλλευόταν ή είχε προετοιμαστεί σοβαρά, προκειμένου να εκμεταλλευθεί στη Δανία, εφεύρεση την οποία αφορά αίτηση χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αίτηση που κατέστη προσιτή στο κοινό, μπορεί, εφόσον η αίτηση οδηγήσει στη χορήγηση διπλώματος, να αποκτήσει υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως αυτής, εφόσον τούτο δικαιολογείται από ιδιαίτερες περιστάσεις και εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν είχε και δεν μπορούσε να έχει γνώση της υποβολής της ανωτέρω αιτήσεως.

Στις 8 Μαΐου 1991 η Επιτροπή απηύθυνε στη Δανία αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία εξέφραζε την άποψη ότι οι δανικές διατάξεις σχετικά με τις υποχρεωτικές άδειες εκμεταλλεύσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Γαλλία

Το άρθρο 32 του γαλλικού νόμου υπ' αριθ. 1 της 2ας Ιανουαρίου 1968, περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας — όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 1052, της 26ης Νοεμβρίου 1990 (*Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας* της 28ης Νοεμβρίου 1990) — ορίζει ότι μετά την παρέλευση τριετίας από τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τετραετίας από την ημέρα καταθέσεως της αιτήσεως του διπλώματος μπορεί να χορηγηθεί υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως, αν κατά τον χρόνο της υποβολής της αιτήσεως για την άδεια ο δικαιούχος του διπλώματος δεν έχει αρχίσει (εκτός αν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι) να εκμεταλλεύεται την εφεύρεση ή δεν έχει προετοιμαστεί σοβαρά με σκοπό την εκμετάλλευση αυτή εντός του εδάφους κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ή δεν εμπορεύεται το προϊόν που καλύπτεται από το δίπλωμα σε ποσότητες που να επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της γαλλικής αγοράς. Υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως μπορεί να χορηγείται και στις περιπτώσεις στις οποίες η εκμετάλλευση ή η εμπορία έπαυσε πριν από τρία τουλάχιστον έτη.

Η δυνατότητα εφοδιασμού της γαλλικής αγοράς από μονάδες παραγωγής εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη προβλέφθηκε με τον

νόμο 1052, της 26ης Νοεμβρίου 1990, αφού η Επιτροπή είχε κινήσει τη διαδικασία αναγνωρίσεως παραβάσεως κατά το άρθρο 169 της Συνθήκης (για τον λόγο αυτό δε η Επιτροπή έχει θέσει την υπόθεση αυτή στο αρχείο).

Γερμανία

Το άρθρο 24, παράγραφος 1, του γερμανικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, της 16ης Δεκεμβρίου 1980, ορίζει ότι, αν ο κατα-θέτων αίτηση χορηγήσεως διπλώματος ευρεσι-τεχνίας ή ο δικαιούχος διπλώματος αρνείται να παραχωρήσει άδεια εκμεταλλεύσεως σε τρίτο που υποβάλλει σχετική αίτηση και προ-σφέρει την καταβολή ανάλογων δικαιωμάτων καθώς και άλλες εγγυήσεις, στον τρίτο αυτό μπορεί να χορηγηθεί άδεια εκμεταλλεύσεως, εφόσον τούτο επιβάλλεται από το δημόσιο συμφέρον.

Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι, αν δεν υπάρχουν αντίθετες διεθνείς δεσμεύσεις, μπορεί να εκδοθεί απόφαση περί εκπτώσεως από το δικαίωμα επί του διπλώ-ματος ευρεσιτεχνίας, εφόσον η εκμετάλλευση της εφευρέσεως πραγματοποιείται μόνο ή κυρίως εκτός Γερμανίας. Η έκπτωση από το δικαίωμα αυτό επέρχεται μόνο μετά την παρέ-λευση διετίας από τη χορήγηση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως και μόνο εφόσον η χορήγηση υποχρεωτικών αδειών δεν αρκεί για την εξασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι, ανάλογα με την ερμηνεία που δίνουν οι γερμανικές αρχές στην προϋπόθεση που αφορά τις διεθνείς δεσμεύ-σεις, οι διατάξεις αυτές ενδέχεται να επιτρέ-πουν την έκπτωση από το δικαίωμα επί του διπλώματος ή τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών, όταν η εκμετάλλευση της εφευρέσεως που καλύπτεται από το δίπλωμα πραγματοποι-είται σε άλλο κράτος, ενώ η έκπτωση ή η χορήγηση αυτή δεν θα επιτρέπονταν, αν η εκμετάλλευση της εφευρέσεως πραγματοποι-ούνταν στη Γερμανία, έστω και αν όλοι οι υπόλοιποι όροι του προβλήματος ήσαν οι ίδιοι.

Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή ζήτησε εγγράφως από τη Γερμανική Κυβέρνηση στις 17 Απριλίου 1991 να της υποβάλει τις παρατη-ρήσεις της.

Ελλάδα

Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του ελληνικού νόμου 1733/1987, περί μεταφοράς τεχνολο-γίας, εφευρέσεων και τεχνολογικής καινοτο-μίας, προβλέπει τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, όταν:

α) έχει παρέλθει τριετία από τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τετραετία από την κατάθεση της αιτήσεως για τη χορή-γηση του διπλώματος,

β) η σχετική εφεύρεση δεν υπήρξε αντικείμενο παραγωγικής εκμεταλλεύσεως στην Ελλάδα ή, εφόσον υπήρξε, η παραγωγή των προϊ-όντων δεν αρκεί για την κάλυψη της εγχώ-ριας ζήτησης,

γ) ο αιτών την άδεια μπορεί να εκμεταλλευθεί παραγωγικά την προστατευόμενη από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εφεύρεση,

δ) ο αιτών γνωστοποίησε στον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ένα μήνα πριν από την έναρξη της δικαστικής διαδικα-σίας, την πρόθεσή του να ζητήσει την υπο-χρεωτική παραχώρηση άδειας εκμεταλλεύ-σεως.

Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως δεν παρέχεται στην περίπτωση κατά την οποία ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιολογεί τη μη εκμετάλλευση ή τη μη

επαρκή εκμετάλλευση εντός της χώρας. Διευκρινίζεται πάντως ρητά ότι η εισαγωγή του προϊόντος δεν αποτελεί δικαιολογία για τη μη εκμετάλλευση.

Επιπλέον, η παράγραφος 9 του άρθρου αυτού ορίζει ότι η υποχρεωτική άδεια εκμεταλλεύσεως δεν παρέχει δικαίωμα εισαγωγής των προϊόντων τα οποία αφορά η εφεύρεση.

Στις 17 Απριλίου 1990 η Επιτροπή απηύθυνε στην Ελληνική Κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, έγγραφο με το οποίο εκφράζει την άποψη ότι οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να της γνωστοποιήσει τις παρατηρήσεις της.

Η Ελληνική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι πρότεινε στο Κοινοβούλιο την τροποποίηση του ελληνικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, ώστε να καταργηθεί το ασυμβίβαστο με το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία το άρθρο 39 του Patent Act (νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας) του 1964 ορίζει ότι ο Comptroller of Patents μπορεί να χορηγεί άδεια εκμεταλλεύσεως οποτεδήποτε μετά την πάροδο τετραετίας από την ημέρα καταθέσεως της αιτήσεως χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τριετίας από τη χορήγηση του διπλώματος, ισχύει δε όποια προθεσμία λήγει αργότερα. Η άδεια εκμεταλλεύσεως αυτή χορηγείται, όταν υπάρχει « κατάχρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ». Οι λόγοι που συνιστούν κατάχρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων απαριθμούνται στο άρθρο 39, παράγραφος 2. Συντρέχει κατάχρηση, όταν η εφεύρεση που καλύπτεται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν αποτελεί αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως στην Ιρλανδία ή η εκμετάλλευσή της δεν γίνεται στον βαθμό που θα ήταν ευλόγως δυνατόν να γίνεται, ή όταν η ζήτηση στην Ιρλανδία του αγαθού που καλύπτεται από το δίπλωμα « ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό με την πραγματοποίηση εισαγωγών » ή ακόμη όταν « η εμπορική εκμετάλλευση της εφευρέσεως στην Ιρλανδία καθίσταται αδύνατη ή δυσχερής λόγω της εισαγωγής του προϊόντος που καλύπτεται από το δίπλωμα » (στοιχεία β και γ). Ομοίως, στο τέλος της παραγράφου 2 του άρθρου 39 προβλέπεται ότι, προκειμένου να εξακριβωθεί αν υπήρξε κατάχρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων, « πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας για νέες εφευρέσεις χορηγούνται όχι μόνο με σκοπό την ενθάρρυνση των καινοτομιών, αλλά και με σκοπό την κατά το μέτρο του δυνατού εμπορική εκμετάλλευση των νέων εφευρέσεων εντός του εθνικού εδάφους ».

Στις 8 Μαρτίου 1990 η Επιτροπή απηύθυνε στην Ιρλανδική Κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, έγγραφο με το οποίο εκφράζει την άποψη ότι οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και καλεί την Ιρλανδική Κυβέρνηση να της γνωστοποιήσει τις παρατηρήσεις της. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι η παράβαση αυτή θα εξαλειφθεί με την ψήφιση της τροποποιήσεως του Patent Act, για την οποία έχουν ήδη ληφθεί ορισμένα προπαρασκευαστικά μέτρα.

Λουξεμβούργο

Το άρθρο 18 του νόμου του Λουξεμβούργου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, της 30ής Ιουνίου 1880, προβλέπει ότι μπορεί να κηρυχθεί έκπτωση από τα δικαιώματα που απορρέουν από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μετά την πάροδο τριετίας, εφόσον ο δικαιούχος του διπλώματος δεν το έχει εκμεταλλευθεί στον προσήκοντα βαθμό εντός του Μεγάλου Δουκάτου ή δεν έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκμετάλλευσή του.

Το άρθρο 18 ορίζει επίσης ότι επιτρέπεται η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας, αν το δημόσιο συμφέρον απαιτεί να δίδεται η δυνατότητα εκμεταλλεύσεως της εφευρέσεως και σε άλλους ενδιαφερόμενους.

Η Επιτροπή δεν έχει λόγους να πιστεύει ότι οι διατάξεις αυτές ερμηνεύονται κατά τρόπο που να απαιτείται η πραγματοποίηση παραγωγής στο Λουξεμβούργο και όχι σε άλλο κράτος μέλος και μέχρι σήμερα δεν έχει κρίνει σκόπιμο να προβεί σε διάβημα προς την Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου.

Κάτω Χώρες

Το άρθρο 34, παράγραφος 2, του ολλανδικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όπως τροποποιήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 1978, ορίζει ότι, εφόσον μετά την πάροδο τριετίας από την ημερομηνία χορηγήσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ούτε ο δικαιούχος του διπλώματος ούτε ο δικαιούχος συμβατικής άδειας εκμεταλλεύσεως έχουν θέσει σε λειτουργία, στις Κάτω Χώρες ή σε άλλο κράτος που καθορίζεται με κανονιστική διοικητική πράξη, βιομηχανική εγκατάσταση στην οποία να κατασκευάζεται το οικείο προϊόν ή να εφαρμόζεται η οικεία μέθοδος καλοπίστως και σε επαρκή βαθμό, ο δικαιούχος του διπλώματος είναι υποχρεωμένος να παραχωρήσει άδεια εκμεταλλεύσεως, εκτός αν προβάλλει βάσιμους λόγους που να δικαιολογούν το γεγονός ότι δεν υπάρχει η εγκατάσταση αυτή.

Με κανονιστική πράξη της 20ής Φεβρουαρίου 1979 όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας χαρακτηρίστηκαν ως κράτη εντός των οποίων η ύπαρξη εκμεταλλεύσεως εφευρέσεως καλυπτόμενης από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εμποδίζει την απόκτηση υποχρεωτικών αδειών στις Κάτω Χώρες.

Πορτογαλία

Το άρθρο 30 του πορτογαλικού Κώδικα Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, ο οποίος εγκρίθηκε με το διάταγμα 30679 της 24ης Αυγούστου 1940 και τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 40 της 27ης Ιανουαρίου 1987, προβλέπει ότι ο δικαιούχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας ο οποίος, χωρίς να υπάρχει βάσιμος λόγος, δεν εκμεταλλεύεται το δίπλωμα είτε ο ίδιος προσωπικά είτε μέσω των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων του εντός της πορτογαλικής επικράτειας επί τριετία μετά τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και δεν επιτρέπει την εκμετάλλευσή του, μολονότι υπάρχει σχετικά συμφέρον της εθνικής οικονομίας, μπορεί να υποχρεωθεί να παραχωρήσει άδειες εκμεταλλεύσεως.

Στις 4 Ιουνίου 1991 η Επιτροπή απηύθυνε προς την Πορτογαλία αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία εξέφραζε την άποψη ότι η ανωτέρω διάταξη αντιβαίνει προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Ισπανία

Το άρθρο 83 του ισπανικού νόμου 11, της 20ής Μαρτίου 1986, επιβάλλει στον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας τη γενική υποχρέωση να προβεί στην εκμετάλλευση της εφευρέσεως εντός της εθνικής επικράτειας, είτε ο ίδιος προσωπικά είτε μέσω εξουσιοδοτημένων προσώπων, εντός τετραετίας από την κατάθεση της αιτήσεως του διπλώματος ή εντός τριετίας από τη χορήγηση του διπλώματος (ισχύει η προθεσμία που λήγει αργότερα), η δε εκμετάλλευση αυτή πρέπει να αρκεί για να καλύπτει τη ζήτηση εντός της εθνικής αγοράς.

Το άρθρο 86 του ίδιου νόμου προβλέπει ότι επιτρέπεται η χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, εφόσον συντρέχει ένας από τους εξής λόγους:

α) ανεπαρκής εκμετάλλευση,

β) ανάγκες των εξαγωγών,

γ) εξάρτηση μεταξύ διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας,

δ) δημόσιο συμφέρον.

Το άρθρο 87 επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να ζητούν την παραχώρηση άδειας εκμεταλλεύσεως μετά την πάροδο της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 83, εφόσον, χωρίς να υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως αυτής δεν έχει ακόμη αρχίσει η εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή δεν έχει ληφθεί κανένα σοβαρό προπαρασκευαστικό μέτρο για την εκμετάλλευση της εφευρέσεως ή η εκμετάλλευση αυτή έχει διακοπεί επί διάστημα μεγαλύτερο της τριετίας.

Το άρθρο 101, παράγραφος 2, του ίδιου αυτού νόμου ορίζει επιπλέον ότι επιτρέπεται στον δικαιούχο της υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως να εισάγει το καλυπτόμενο από το δίπλωμα προϊόν, μόνο εφόσον η άδεια αυτή εκδόθηκε για λόγους δημόσιου συμφέροντος και του επιτράπηκε ρητά να πραγματοποιεί εισαγωγές προς εξυπηρέτηση του δημόσιου αυτού συμφέροντος.

Στις 30 Οκτωβρίου 1989 και στις 5 Ιουλίου 1991 η Επιτροπή απηύθυνε στην Ισπανική Κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, έγγραφα με τα οποία εξέφραζε την άποψη ότι οι ανωτέρω διατάξεις αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης και την καλούσε να της υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

F. Grévisse
εισηγητής δικαστής